

[Otázka pravdy]

Od studentských dob mě pálí otázka pravdy. Je to závažná, možná nejzávažnější filosofická otázka vůbec, ale pálila mne ještě mnohem dříve, než jsem začal tušit, co to vlastně je filosofie. Dnes je mi ovšem jasné, že jsem si tu otázku nevymyslel, ale že mi ji zprostředkovali lidé, s nimiž jsem měl ten nejužší vztah, ale jistě také lidé méně blízcí než rodiče a příbuzní, než učitelé a přátelé a jejich rodiče atd. O pravdě totiž mluvíme dost často, i když zdaleka ne tak často se soustředujeme na otázku pravdy. Nejčastěji se soustředujeme na určitou skutečnost a na to, co o ní někdo řekl, a chceme vědět, zda to, co řekl, byla pravda. Vlastně se chováme tak, jako bychom docela přesně věděli, na co se doptáváme, když chceme vědět, zda ten někdo vskutku vypovídal pravdivě. Když se tážeme po pravdě, vlastně se vůbec neptáme, co to je pravda, ale ptáme se na něco docela jiného: chceme vědět, jak se to „doopravdy“ má s nějakou věcí (výpovědí, ale zejména s tím, o čem se vypovídalo, o čem se něco určitého vypovědělo). Myslím, že tomu tak bylo už před mnoha tisíci lety, že tedy už dávní lidé, naši archaičtí předkové, kteří žili v kulturách dnes již dávno zaniklých, měli zájem na tom, zda to, co jim někdo napovídal, je dost spolehlivé, aby to mohli brát vážně. Co však rozhodně v archaických dobách možné nebylo, bylo právě položení (či postavení) otázky ne už po pravdivosti té či oné výpovědi, nýbrž po povaze pravdivosti vůbec, po tom, co je charakteristické pro každé hledání a každé ověřování kterékoli výpovědi, zda je vskutku pravdivá.

(Písek, 020215-1.)